

Det var ikke å opnå umiddelbare økonomiske fordeler for barnet. Reformens tilhengere var fullt på det rene med, at der i de fleste tilfelle ikke vilde bli noe å arve.

Heller ikke kan det etter min opfatning sies, at navne- og arverett må til for at rettfærdigheten skal skjje fyldest. For arveretten kan neppe helt ut bygges på blodsbåndet alene.

For noen del ligger navne- og arverettens betydning deri, at den tjener til å bortrydde den rettslige ulikhet mellom ekte- og uektefødte barn.

Men reformens viktigste formål var dog det å betone alvoret og ansvaret ved å sette barn i verden, selvom det skjedde utenfor ekteskap. Det skulde ikke lenger bare være et „uhell“ som man kunde kjøpe sig fri for ved å betale moren noen hundre eller tusen kroner. Gjennem navne- og arveretten har loven villet gi det utenekteskapelige farskap et langt dypere moralsk innhold: faren skal likesom moren *kjennes ved* sitt barn og han skal forstå, at han har like stort ansvar overfor det som en far overfor sitt ektefødte barn.

Denne lovens hensikt med navne- og arveretten var også i ganske god overensstemmelse med rettsbevisstheten i vårt folk utover landet — langt mere enn man skulde tro etter den voldsomme pressekampanje i 1915.

For arverettens vedkommende skal jeg minne om, at dette spørsmål blev forelagt amtsting og bystyret i 1909, og det langt overveiende antall uttalte sig til fordel for uekte barns arverett.

Hvad navneretten angår, skal jeg citere litt av det som avdøde stortingspresident Løvland uttalte under debatten i Odelstinget 1915:

„Ute på landsbygden, ialfall i de bygder hvor jeg er kjent, der har den gamle „tenkemåte og sedvane holdt sig. Der er det almindelig skikk, at moren døper barnet „med farens navn, såfremt det er en gutt, og jentebarn ofte med et jentenavn tatt efter „faren. Moren merker altså med en gang ut faren ved å føre hans navn inn i presteboken „som navn på barnet. Der var f. eks. barn som het Svein Sveinssen, Jens Jenssen, Tallak „Tallakssen o. s. v.; og da var det så, at folk tenkte: „Jeg undres på, om det ikke er et løsbarn, når det har samme navn som faren sin.“ Den tenkemåten har ligget under „her, at faren skal vedkjenne sig disse barn og de kaller sig med hans navn i mange av „disse bygdene. Den fra gamle tider nedarvede opfatning, at faren skal fullt og helt ved navn kjennes ved sitt barn utenfor ekteskap, råder i tankegangen hos folk her. Og derfor „har det falt naturlig for mig — allerede første gang jeg fikk med disse ting å gjøre — „å være med i arbeidet for videre fremskritt i denne retning.“

Disse ord av Løvland stemmer også med noen opplysninger jeg har fått av de funksjonærer i Justisdepartementet, som har hatt med utarbeidelsen og forberedelsen av den nye nåvelov. De har inntrykk av, at det før den nye lov var meget almindelig utover landet — både i by og bygd — at moren satte farens slektsnavn på barnet. Folk har endog stått i den tro, at de var *pliktige* til å anta farens slektsnavn. Som eksempel herpå blev det fortalt, at en pike født før lovens ikrafttreden hadde fått og båret farens slektsnavn og så sendte hun — for kort tid siden — gjennem en sakfører i Bergen anmodning til Justisdepartementet om å få bevilling til å anta *morens* slektsnavn.

Under lovens forberedelse blev det hevdet fra enkelte hold, at navne- og arveretten vilde lede til *spekulasjon* fra kvinnenens side. Det er en påstand som har vært frem-satt hver eneste gang der har vært tale om å forbedre de uekte barns stilling. Den kom også frem under lovforberedelsen i 1892, da farens økonomiske plikter blev skjerpet. — Skal ordet spekulasjon ha noen mening, må det være den, at utsikten til navn og arv for barnet driver kvinnen til å la sig besvangre. Om dette har vært tilfelle, derom har man ikke hatt og vil man heller ikke få positive erfaringer: ingen kan jo granske hjerter og nyrer. Man kan bare anstille mere eller mindre begrunnede resonnementer. Mig personlig forekommer det usannsynlig at den fjerne og usikre arverett for et mulig barn skulde danne noe motiv for kvinnen — uten i ganske enkeltstående tilfelle. Det at moren *etter barnets fødsel* gjør navne- og arveretten gjeldende, er ganske naturlig og har ikke noe med spekulasjon å gjøre.

En annen påstand fra navne- og arverettens motstandere var den, at ekteskaper vilde avta og uekte fødsler tilta med rivende fart. Det vilde bli en forretning å få barn, som man sa. Disse truende spådommer har ikke slått til.

Ser man på statistikkens tall over inngåtte ekteskaper, vil man finne, at de i tiden 1900—1915 varierte fra 14 000 til 16 000. Fra året 1916 (det år da barnelovene